

Мартиненко В.П.

д. е. н., професор кафедри економіки і підприємництва КПІ ім. Ігоря

Сікорського

Легеца Н.В.

студент ФММ, КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРОГРЕСИВНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В даній статті для оцінювання виробничого потенціалу промислових підприємств запропоновано використовувати наступні методи: еквівалентний, вартісний, функціональний, кореляційний, комбінований. В ході дослідження були виявлені особливості вищезазначених методів, визначено їх позитивні та негативні сторони та запропоновано в практичній діяльності використовувати комбінований метод при оцінюванні виробничого потенціалу в умовах нестійкого ринкового середовища.

Ключові слова: виробничий потенціал підприємства, метод оцінювання, промислові підприємства, ринкове середовище.

Постановка проблеми. Забезпечення високої конкурентоспроможності промислових підприємств служить основою успішного розвитку економіки країни. Але наявність економічної кризи, нестабільна політична ситуація в Україні не сприяють розвитку і зміцненню конкурентних переваг даних суб'єктів господарювання. І все ж, не зважаючи на вищезазначені обставини, деякі підприємства досить успішно функціонують у нестійкому ринковому середовищі, що визначається їх досить високим виробничим потенціалом. Дане поняття має інтегрований характер, так як вбирає в себе матеріально-технічну, кадрово-інтелектуальну, організаційно-економічну та інформаційну складові, які характеризуються якісними і кількісними характеристиками і визначають характер, напрямки та показники планування діяльності. Якісні і кількісні характеристики виробничого потенціалу дозволяють керівникам підприємств приймати основоположні рішення, здійснювати стратегічне і оперативне планування. Однак в сучасних умовах, коли організація господарських систем ускладнюється, процеси інтеграції ведуть до утворення різних організаційних форм господарських одиниць, ускладнюється і процес оцінювання виробничого потенціалу. При аналізі процесів функціонування господарських систем необхідно враховувати їх відмінності в організаційно-структурних характеристиках, що обумовлює певні відмінності в методиках, підходах до формування показників. Тому дослідження методів оцінки виробничого потенціалу на даний час є актуальним і являє собою важливу науково-практичну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню і вирішенню проблем оцінювання виробничого потенціалу присвячені праці наступних авторів: А.Л. Сабадирьова, Г. С. Мерзлікіної, Л. С. Шаховської, Л.Д. Ревуцького, М. К. Старовойтова, та інших. Проте, не зважаючи на численні дослідження, окремі аспекти проблеми потребують опрацювання.

Мета даного наукового дослідження – на підставі аналізу існуючих прогресивних методів оцінювання виробничого потенціалу підприємств запропонувати найоптимальніший метод, використання якого дозволить суб'єктам господарювання здійснити аналіз їх внутрішніх можливостей.

Виклад основного матеріалу. Питання про оцінювання виробничого потенціалу багато в чому є дискусійним. Як правило, до складу виробничого потенціалу включають чотири види виробничих ресурсів (основні виробничі фонди, персонал (кадри), технологія і інформація), що вступають у взаємозв'язок з іншими видами потенціалів.

Проблемним є питання про включення до складу виробничого потенціалу інших елементів (видів ресурсів), таких як оборотні фонди, енергія, природні ресурси, ресурси управління та організації виробництва. Оборотні фонди відносяться до числа виробничих ресурсів, але знаходяться в постійному русі, що ускладнює їх облік. Вони можуть бути включені до складу виробничого потенціалу на підприємствах, які характеризуються тривалим виробничим циклом. Енергія також є одним з найважливіших видів ресурсів, але вона враховується за величиною її споживання, тобто як витратна характеристика. Крім того, на підприємстві може бути встановлена застаріла енергоємна техніка, що ускладнює облік енергії в складі виробничого потенціалу. Природні ресурси можуть включатися до складу виробничого потенціалу в тому випадку, якщо діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з видобутком або переробкою вихідної природної сировини. Включення до складу виробничого потенціалу ресурсів організації і управління виробництвом, на наш погляд, не є цілком обґрунтованим, тому що ці види ресурсів не належать до числа виробничих.

Варто зазначити, що на даний час є актуальним системний підхід до формування показників оцінювання виробничого потенціалу. В теоретичних роботах відзначаються існуючі проблеми в системі оцінки головних елементів потенціалу та зазначається, що його оцінювання показує конкурентоспроможність потенціалу господарюючого суб'єкта. Науковцями пропонується використання системи забезпечення корпоративного портфелю потенціалу, що включає чотири основних системних компонента: «вхід» системи, критерії оцінки; стандартизація управління потенціалом підприємства на всіх рівнях; «вихід» системи, показники оцінки потенціалу; зовнішнє середовище та зворотний зв'язок системи [1].

Серед сукупності наявних методів можна виділити п'ять основних методів оцінки виробничого потенціалу [1]. Першим методом

пропонується розглянути еквівалентний метод – передбачає оцінювання виробничого потенціалу у вигляді величини будь-якого з його складових елементів. Цей метод заснований на властивості взаємозамінності елементів. При його використанні оцінювання рівня виробничого потенціалу відбувається за такою формулою [2]:

$$\text{ППекв} = \text{Чппп} * k_{\text{перс}} + \text{ОПФ} * \alpha \beta k_{\text{опф}}, (1)$$

де Чппп – чисельність основного персоналу; $k_{\text{перс}}$ – коефіцієнт оцінки складу і якості персоналу (кадрів) підприємства; ОПФ – вартість основних виробничих фондів; α – коефіцієнт заміщення (еквівалентності) вартості основних фондів чисельністю персоналу; β – питома вага активної частини основних фондів; $k_{\text{опф}}$ – коефіцієнт оцінки складу і якості основних фондів.

Даний метод, дозволяє оцінити виробничий потенціал на підставі оцінки одного з його елементів, але має деякі недоліки:

- виробничий потенціал визначається в одиницях виміру того ресурсу, в який переводяться інші види ресурсів;
- існує певна проблема в достовірності визначення коефіцієнтів заміщення і оцінки складу та якості ресурсів;
- такі елементи, як технологія і інформація при використанні цього методу або не враховуються взагалі, або враховуються в незначній мірі.

Інший метод – функціональний, який орієнтований на оцінювання виробничого потенціалу, рівного об'єму виробленої продукції. Величини елементів, які беруть участь в розрахунках за функціональним методом, визначаються через питомі ваги матеріалів, що беруть участь у виробництві.

Даний метод оцінювання виробничого потенціалу є найпростішим, але недостатньо точним, так як:

- величини окремих елементів виробничого потенціалу можуть протягом ряду років не змінюватися, а обсяги виробництва в цей період значно збільшуються або знижуються;
- дуже складно виділити частку участі того чи іншого елемента у виробництві окремих видів продукції, а отже, важко достовірно визначити величину кожного з елементів потенціалу;
- цей метод багато в чому вступає в протиріччя з самим визначенням виробничого потенціалу, який характеризується не обсягом виробленої продукції, а сукупністю виробничих ресурсів.

Кореляційний метод заснований на використанні кореляційно-регресійних моделей. Так, наприклад, існують кореляційні функції для визначення окремих елементів потенціалу. При цьому технологічна функція має такий вигляд:

$$y = 0,114x + 996, \quad (2)$$

де y – вартість технології підприємства; x – обсяг грошових коштів, які спрямовуються на розвиток технології підприємства у відповідному році.

Як зазначають науковці, даний метод може застосовуватися при оцінюванні потенціалів народного господарства і його галузей по виробництву певних видів продукції [3].

Наступний метод, на який варто звернути увагу – вартісний метод, за допомогою якого здійснюється оцінювання вартості кожного з елементів потенціалу, а потім і загальної вартості виробничого потенціалу як суми вартостей основних виробничих фондів, персоналу, технології та інформації. Даний метод може бути використаний у наступних випадках:

- для визначення загальної вартості виробничих ресурсів, які є в наявності у підприємства;
- оцінки загальної ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;
- узагальнюючої оцінки ефективності діяльності підприємства в цілому;
- визначення вартості підприємства і вирішення питань про необхідність продажу його об'єктів або додаткової емісії цінних паперів.

Вартісний метод має найбільше практичне значення, так як він може бути використаний при оцінці вартості підприємства.

П'ятим, досить важливим для оцінки виробничого потенціалу, є комбінований метод, використання якого дозволяє поєднати різні методи при визначенні рівня виробничого потенціалу, хоч і має певні недоліки:

- великі трудозатрати при оцінюванні виробничого потенціалу;
- не має такого практичного значення як вартісний метод;
- потребує високого рівня підготовки спеціалістів, що проводять оцінювання виробничого потенціалу. Комбінований метод використовується для таких же галузей, як і вартісний.

Таким чином, в системі управління фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств одним з головних завдань є саме якісне проведення оцінки виробничого потенціалу. Сьогодні ряд науковців пропонує значну кількість методів здійснення оцінки виробничого потенціалу підприємств, які розглянуті у роботі і можуть бути застосовані як окремо, так і в комплексі, в залежності від завдань, особливостей та об'єкта оцінювання. Нанашу думку, найоптимальнішим є описаний вище комбінований метод оцінки виробничого потенціалу, так як саме він досить широко охоплює різні аспекти виробничої діяльності підприємства і має ряд позитивних характеристик:

- при оцінюванні виробничого потенціалу враховуються особливості підприємств різних галузей;
- не вступає в протиріччя з визначенням виробничого потенціалу, так як характеризується сукупністю виробничих ресурсів.
- дозволяє найбільш точно оцінити виробничий потенціал.
- в процесі оцінки враховує технології та інформацію як елементи оцінювання, на відмінно від еквівалентного методу.

Застосування даного методу оцінки виробничого потенціалу на промислових підприємствах дозволить не тільки визначити слабкі та сильні сторони суб'єкта господарювання, а й напрями, які підприємству варто розвивати, щоб конкурувати в сучасному ринковому середовищі

Список використаних джерел

1. Болух М. А. Економічний аналіз / М. А. Болух, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатюк. – Київ: Навчальний посібник КНЕУ, 2009. – 540 с.
2. Ванькович Д. В. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств / Д. В. Ванькович. – К. : Фінанси України. – 2013. № 7. – С. 44 – 50.
3. Володина О. А. Производственные ресурсы предприятия и эффективность их использования. / О. А. Володина. Пенза: Экономика предприятия. Издво. Пенз. гос. унта, – 2012. №12 – 60 с.

Мартыненко В.П.

*Д. э. н., профессор кафедры экономики и предпринимательства
КПИ им. Игоря Сикорского*

Легеза Н.В.

Студент ФММ, КПИ им. Игоря Сикорского

ПРОГРЕССИВНЫЕ МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

В данной статье для оценки производственного потенциала промышленных предприятий предложено использовать следующие методы: эквивалентный, стоимостный, функциональный, корреляционный, комбинированный. В ходе исследования были выявлены особенности вышеупомянутых методов, определены их положительные и отрицательные стороны и предложено в практической деятельности использовать комбинированный метод при оценке производственного потенциала в условиях неустойчивого рыночной среды.

Ключевые слова: производственный потенциал предприятия, метод оценки, промышленные предприятия, рыночная среда.

V.P. Martynenko

*Doctor of Economics, Professor, Department of Economics and Business
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

N.V. Legeza

Student FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

ADVANCED METHODS OF EVALUATING THE PRODUCTION POTENTIAL ENTERPRISE

In this paper, to evaluate the production potential of industrial enterprises proposed to use the following methods: equivalent, cost, function, correlation, combined. During the study identified features of the above methods defined

their positive and negative sides and propose a practical method of use combined with the evaluation of production potential in conditions of unstable market environment.

Keywords: production capacity enterprise evaluation method, industry, market environment.

Мартиненко В.П.
1Martynenko@rambler.ru
Легеза Н.В.
nazar-legeza234@ukr.net